

Gürpınar Tarihçesi:

Van'ın diğer ilçelerin aksine Gürpınar hakkında Urartular öncesine dair pek fazla şey bilinmemektedir. Hatta Urartular döneminde kurulmuş olacağı tarihi bulgulardan anlaşılmaktadır. Urartuların yıkılmasının ardından Van'a hâkimiyet kuran her medeniyet(Persler, Medler...) burayı da egemenliği altına almışlardır. Tarihi kalıntı anlamına ilçe merkezinde bir şey olmamasının sebebi ilçenin yeri cumhuriyet döneminde değişmişti

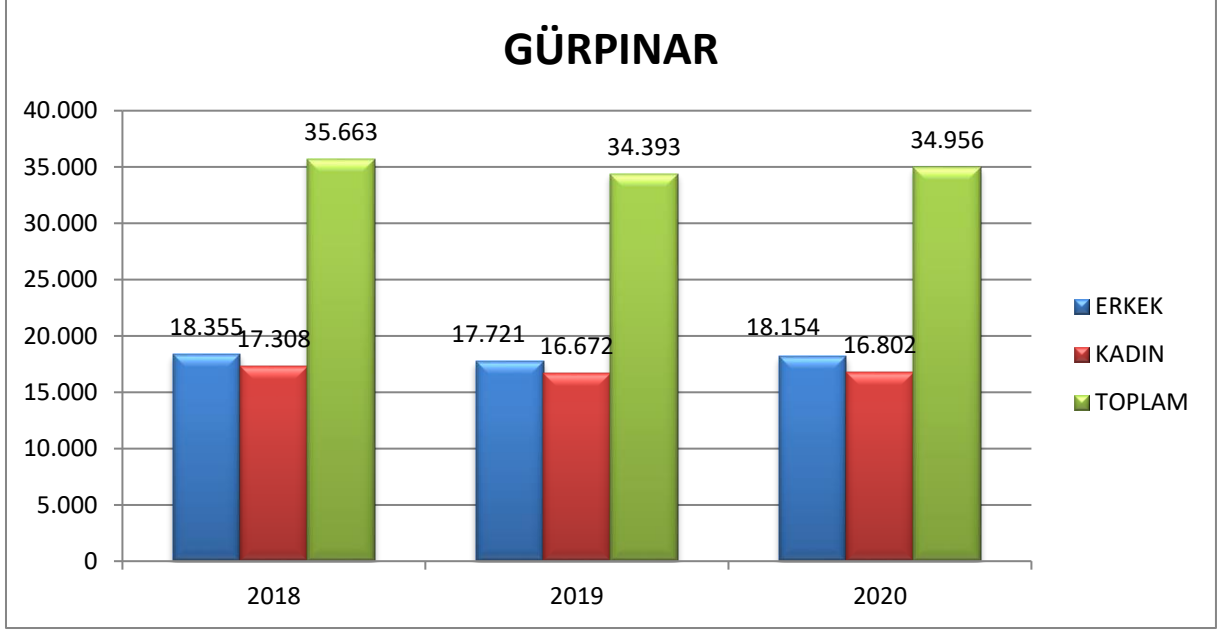
İlçe sınırları çok geniş olmasından dolayı tarihi eser anlamında zengindir. Özellikle Hoşap Kalesi ve Zerneke Barajı en önemlileridir.

Coğrafi Yapı:

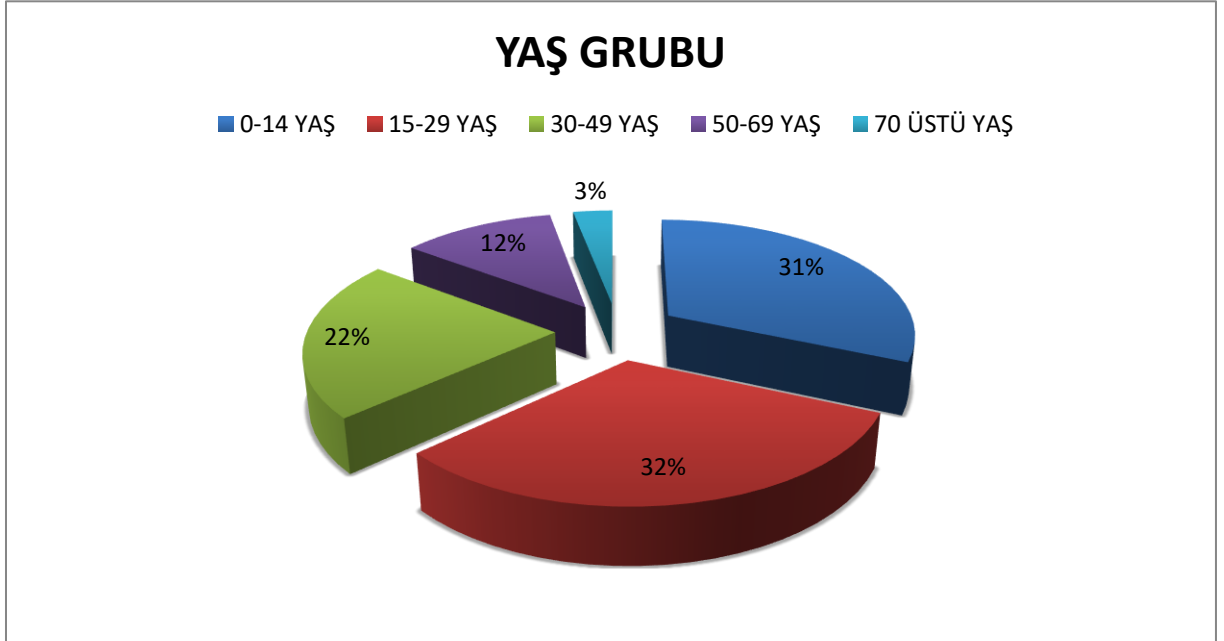
Coğrafi genişliği ile Türkiye'nin en büyük ilçesidir, Van'a bağlı 6 ilçe ve Van da dâhil olmak üzere 3 il ile sınırları vardır. Van'a bağlı ilçelerden; Edremit, Özalp, Saray, Başkale, Çatak ve Gevaş ile komşu olması ile birlikte güneyde Hakkâri merkez ve Şırnak ili Beytüşşebap ilçesi ile de komşudur. 4063 km² alan ile Türkiye'nin en geniş ilçesi olan Gürpınar ilçesi alanı ile 3 ilimizin coğrafi büyüklüğünden daha geniştir. İlçenin rakımı 1730 m'dir.

İlçede karasal step iklimi hâkim olup, ortalama 82 gün kar görmektedir. Yazları serin geçmekte olup, kışın ise aşırı kar olmamasına rağmen sert soğuklar olmaktadır. Gürpınar Van'ın hâkim karakterine uygun olarak 320 gün ile en fazla Güneş gören merkezlerden biridir. Van'ın eski adı olan Tuşba kelimesinin karşılığının "Güneş Ülkesi" anlamına geldiğini anlatan söylencelere uygun olarak Gürpınar'da ve Van'da havanın kapalı olduğu Günler yok denecek kadar azdır.

Nüfus Yapısı:

2020 adrese dayalı nüfus kayıt sistemi verilerine göre ilçenin toplam nüfusu 34.956 kişidir. ¹ Bir önceki yıla göre nüfus artışı olmuştur.

Toplam Nüfusun %63'ü 30 yaşın altındadır. Genç nüfusun yüksek olduğu ilçede bir önceki yıla göre nüfus artışı olmuştur.

¹ Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi, 2020

Gürpınar'da Eğitim:

İlçe de **98** adet okul, **452** adet derslik, **8.912** öğrenci **615** öğretmen bulunmaktadır. Derslik başına düşen öğrenci sayısı ilköğretimde **23**, ortaöğretimde **15** mesleki ve teknik eğitimde ise **25**'tir. Toplam nüfusun **%30**'undan fazlası öğrencidir. ²

Gürpınar'da Turizm:

İlçe turizm potansiyeli yüksek bir şehirdir. Birçok tarihi yapıya ev sahipliği yapmaktadır. Bunlardan en önemlileri Hoşap Kalesi ve Çavuştepe kalesidir. Yılın her döneminden bu tarihi yapıya ziyaretler yapılmaktadır. Bunların yanında zernek ve kızlar mağarası gezilmesi gereken yerler arasındadır. Ekonomisi hayvancılığa dayanan ilçeye turizm gelirleri önemli bir

katkı sağlamaktadır.

Ayrıca Zernek Camisi, Hoşap Süleyman Bey Kümbeti, Hoşap köprüsü, Hoşap Hasan Bey Medresesi ve Türbesi, Hoşap Evliya Bey Medresesi, Hoşap Bey Hanı, Hogeçvank Manastırı ve Surp Marinos

Manastırı diğer tarihi yerlerdendir.

Hoşap Kalesi: Hoşap kalesi, bir ortaçağ eseridir. Kale Van iline 50 km uzaklıktadır. Sarp bir yamaç üzerinde kurulmuştur. Türkiye-İran arasındaki yol üzerinde bulunmasından dolayı eskiden stratejik bir öneme sahipti. Kale aynı adı taşıyan Hoşap suyunun sarp kayalıkları üzerinde yükselmektedir. Kalenin batıya bakan girişi ve özgün kapısı bozulmadan günümüze ulaşmıştır. Kapının üzerinde yapıyı ile ilgili Farsça kitabe ve aslan kabartmaları yer almaktadır. Kale

² İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü 2020

içindeki eski hamam, cami, medrese, su sarnıcı, zindan ve odalarda geçmişin izlerini görmek mümkündür.

Çavuştepe Kalesi: Van bölgesinin en önemli Urartu kalelerinden biri olan Çavuştepe’de 1976 yılında Yukarı Kale’de yapılan kazılar sırasında 13. yüzyıla ait bir yerleşmeye ait kalıntılar ortaya çıkarılmıştır. Van iline 25 km, ilçeye 10 km uzaklıktadır. Bol dağı silsilesinin batı ucunda kurulmuş olan kale aşağı yukarı kalelerden oluşmaktadır. Urartular tarafından yapılmış olan kale dünyanın en eski tuvalet ve kanalizasyon sistemine sahiptir.³

Gürpınar Ekonomisi:

Gürpınar ekonomisinin temeli hayvancılığa dayanır. Büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık yaygındır. Ayrıca kayalıkların fazla olmasından dolayı birçok noktada taş ocakları bulunmaktadır. Hayvancılık ve tarımdan sonra taş ocakları halkın önemli geçim kaynaklarından biri haline gelmiştir. İlçe hayvan sayısı bakımından Van ilinde ilk sırada yer almaktadır.

Gürpınar’da Tarım:

İlçe genelinde kuru şartlarda tarımsal üretim yapılmaktadır. Tarım potansiyelinin büyük bir kısmını bitkisel üretim (hububat, yem bitkileri ve sanayi bitkilerinden şeker pancarı) ile hayvancılık teşkil etmektedir.

İlçedeki tarımsal üretimin durumu sırasıyla; tarla ürünleri, hayvancılık ve meyve olarak 3 grupta toplanır. Tarla ürünleri içerisinde hububat üretimi başta gelmektedir. Geniş tarım alanlarında ve genelde kuru şartlarda yapılan hububat tarımı içerisinde birinci sırayı buğday bitkisi alır. Sulu tarım ürünleri yıllara göre değişmektedir. Bunun dışında hayvancılığın geniş çapta yapılması dolayısıyla yem bitkileri üretimi de önemli bir yer tutar.

Üretimi yapılan hububatın büyük bir kısmını bölgedeki un fabrikaları ile Toprak Mahsulleri Ofisi tarafından alımları yapılmaktadır.

Meyve yetiştiriciliği sertifikalı fidan desteklemesiyle arttırılmaktadır. İlçenin iklim koşulları bazı yıllar üretimi sınırlatıcı olmasına rağmen meyve

³ Gürpınar Kaymakamlığı, 2020

bahçeleri daha ziyade donlardan etkilenmeyen kuytu kesimlerde kurulmaktadır. İlçedeki meyve yetiştiriciliği aile işletmeciliği şeklinde yapılmaktadır. Başlıca ceviz, elma ve armut üretimi yapılmaktadır.

Toplam Alan (dekar)	Tahıllar ve Diğer Bitkisel Ürünler Alanı (dekar)	Nadas Alanı (dekar)	Sebze Bahçeleri Alanı (dekar)	Meyveler İçecek ve Baharat Bitkilerin Alanı (dekar)
382.232	279.909	100.300	110	1.913

İlçede 382.232 dekar alanda tarım yapılmaktadır. Bu alanın 100.300 dekarı nadasa bırakılmaktadır. Özellikle küçükbaş hayvancılığın yoğun bir şekilde yapıldığı ilçede yem bitkileri alanı bu paralelde gelişme göstermiştir.⁴

İlçede 2020 yılında yapılan tarımsal üretim;

Tahıllar ve Diğer Bitkisel Ürünler Üretimi:

Ürün Adı	Ekilen Alan (Dekar)	Hasat Edilen Alan (Dekar)	Verim (Kg/Dekar)	Üretim (Ton)
Buğday	61.400	59.240	127	4.557
Arpa	33.401	32.940	138	44
Fasulye (Kuru)	200	200	220	20
Nohut	180	180	111	151
Patates	40	40	3.775	4.366
Şeker Pancarı	1.688	1.688	2.586	140.400
Yonca	118.000	117.000	1.200	80.000
Korunga	65.000	64.000	1.250	4.557
Toplam	279.909	275.288	16.931	229.538

⁴ Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı 2020

Sebze Üretimi:

Ürün adı	Ekilen alan(dekar)	Üretim(ton)
Dolmalık Biber	10	17
Sivri Biber	11	21
Biber Çarliston	1	4
Hıyar	34	205
Domates	54	332
Toplam	110	579

Meyve Üretimi:

Ürün Adı	Toplu Meyve Alanı (Dekar)	Meyve Veren Ağaç Sayısı	Meyve Vermeyen Ağaç Sayısı	Verim (Kg/Meyve Veren A.S)	Üretim (Ton)
Diğer Elma	1516	7450	6050	23	209
Armut	30	730	270	22	20
Kayısı	50	2150	1400	19	58
Erik	7	180	195	13	3
Ceviz	310	120	3100	0	4
Toplam	1.913	10.630	11.015	26,4	294

Tarımda makine kullanımında Gürpınar ilçesinde;

- 775 traktör
- Diğer Alet ve Makineler: 5990⁵

Gürpınar'da Hayvancılık:

İlçede ki hayvansal üretim et ve süt üretimine yöneliktir. Besi hayvanları genelde çevre illere pazarlanmakta, süt ile genel de peynir, yağ olarak aile işletmelerinde iç tüketim olarak kullanılmaktadır. Bununla birlikte son zamanlarda bu potansiyel yeni işletmeler açılarak kullanılmaktadır. Süt, peynir, yağ gibi hayvansal ürünler büyük işletmelerde işlenerek pazara sunulmaktadır. İlçede süt ürünleri fabrikaları giderek çoğalmaktadır.

⁵ Tüik, Tarımsal Alet Kullanımı, 2019

İlçenin en büyük ekonomik girdisi küçük ve büyükbaş hayvancılıktır. İlçeye özgü birde küçükbaş hayvan türü vardır. Norduz koyunu olarak bilinen bu hayvan Gürpınar ilçesine özgüdür.

Norduz Koyunu: Norduz koyunu Van ili Gürpınar ilçesi Norduz bölgesinin engebeli alçak ve yüksek meralarında yetiştirilmektedir. Son zamanlarda nesli azalmakta olan bu koyun ırkını koruma amaçlı Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından norduz koyun ırkını koruma amaçlı destekleme yapılmaktadır.

Norduz koyunu yüksek bacaklı, yağlı kuyruklu koyun ırklarından olup, kombine koyun ırkı kabul edilse bile genelde eti azda olsa sütü için yetiştirilmektedir. Besiye alınan erkek kuzular 18 aylık olduğu zaman 60 kg canlı ağırlığına ulaşabilirler. Norduz koyunları sürü halinde otlamayı seven bir koyun ırkı olduğundan, merada sevk ve idaresi kolaydır. Dişi koyunlarda analık içgüdüğü oldukça iyidir.

Norduz Koyunun Görünüm Özellikleri:

- Genelde vücutları beyaz yapağı ile kaplıdır. Nadirde olsa küllü gri renklerde olabilir.
- Ayak, boyun ve başlarında siyah lekeler görülür.
- Boyun kısımları diğer koyun ırklarından ayrı olarak uzun yapağı kaplıdır.
- Norduz koyunları koçbaşlıdır. Alınlarında kâkül oluşur. Nadirde olsa küpe görülebilir.

Norduz Koyunu Verim Özellikleri:

- Koyunlarda laktasyon süresi ortalama 6 aydır.
- Laktasyon süresi içerisinde ortalama 140 kg süt verirler.
- Ortalama canlı ağırlıkları 65 kg'dır.
- Kuzu verimi yıllık 1,1'dir. Yani ikiz doğurma oranı % 10'dur.

- Erkek kuzularda günlük canlı ağırlık artışı 280 gr. Olup, 18 aylık toklular 60 kg ağırlık üzerine çıkabilir.
- Yapağı verimi 1,5-2 kg civarındadır. ⁶

Hayvansal Üretim:

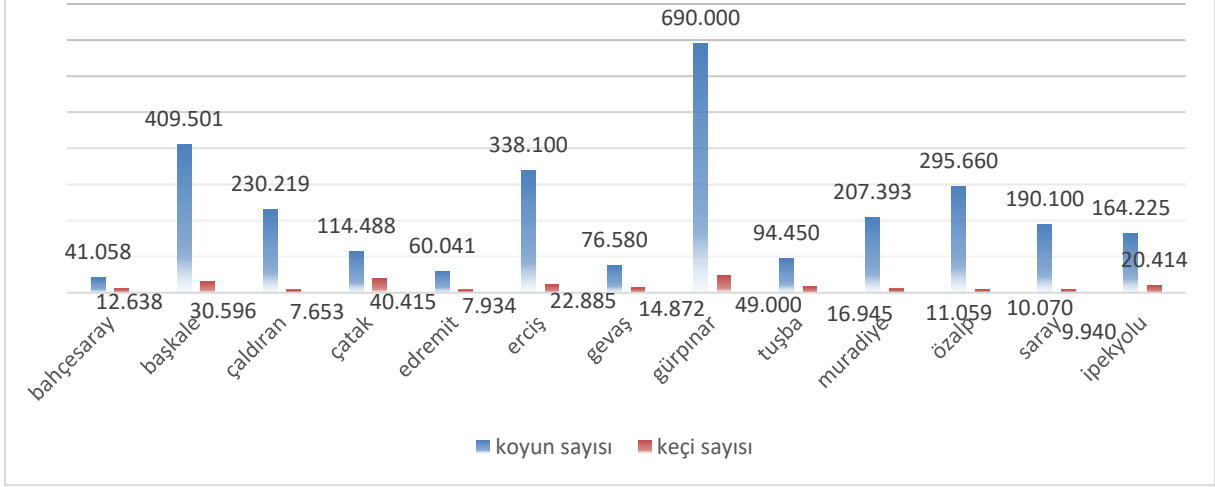
İlçe geniş mera varlığı ile küçükbaş ve büyükbaş hayvancılığa ev sahipliği yapar. Van ilinde en fazla hayvan sayısı Gürpınar ilçesinde bulunmaktadır. Bu paralelde hayvansal üretimde artmıştır.

Sığır Sayısı (Baş)	Koyun Sayısı (Baş)	Keçi Sayısı (Baş)	Süt Üretimi (Ton)
5.996	690.000	49.000	41.25

2020 yılında hayvancılık verilerine göre Gürpınar ilçesinde **690** bin koyun, **49** bin keçi ve **5.996 büyükbaş** varlığı tespit edilmiştir.

⁶ Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı 2020

İLÇELER KÜÇÜKBAŞ HAYVAN VARLIĞI

Tabloya baktığımız zaman Gürpınar ilçesi koyun sayısı bakımından ilk sırada yer almaktadır. Van ili toplam koyun sayısının (3.166.236) % 23,36'sı Gürpınar ilçesinde bulunmaktadır.⁷

Gürpınar'da Öne Çıkanlar:

- ✓ Küçükbaş ve büyükbaş hayvan potansiyeli,
- ✓ Norduz koyunu,
- ✓ Turizm potansiyeli,
- ✓ Güneşli gün sayısı,
- ✓ Tarımsal üretim,

Gürpınar Yatırım Alanları:

- ✓ Hayvancılık ve hayvansal ürünler üzerine yatırım,
- ✓ Tarımsal yatırımlar,
- ✓ Yenilenebilir enerji yatırımları,
- ✓ Madencilik yatırımları,
- ✓ Turizm yatırımları,

Gürpınar'da Yapılması Gerekenler:

- ✓ Mevcut hayvan popülasyonunun korunması ve verimin artırılması için gerekli çalışmaların yapılması,

⁷ Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı 2020

- ✓ Hayvan üreticilerine gerekli desteğin sağlanması,
- ✓ Norduz koyun ırkının korunması için gerekli çalışmaların yapılması,
- ✓ Canlı hayvan satışının yapılacağı modern tesislerin açılması,
- ✓ Yeni süt ürünleri tesislerinin açılması ve var olan tesislerin devamını sağlayacak gerekli desteklerin sağlanması,
- ✓ Tarımsal üretim için yeni tarım arazilerinin açılması, tarımda modern tekniklerin kullanılması için gerekli ekonomik desteğin sağlanması,
- ✓ Tarihi yapıların restore edilip turizme kazandırılması için gerekli çalışmaların yapılması,
- ✓ Küçük sanayi sitesinin açılması,
- ✓ İlçede ki ticari işletmelere gerekli desteğin sağlanması,
- ✓ İlçeden göçü engelleyici yeni açılımlar yapılması için gerekli çalışmaların yapılması,
- ✓ Arıcılık faaliyetlerine destek verilmesi ve yeni çalışmaların yapılmasının sağlanması,
- ✓ İlçe sağlık ve eğitim sorunlarının çözümü için gerekli çalışmaların yapılması,
- ✓ İlçe de mesleki ve teknik eğitim veren (özellikle tarım ve hayvancılık üzerine) bir okulun açılması.